

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Usoda naših občin.

Družina je osnovna celica družabnega življenja, utemeljena v človeški naravi. Skupina družin, naseljenih na določenem kraju, tvori občino. Iz tega sledi, da občina ni državna tvorba, marveč je tvorba naravnega prava, ki ji določuje namen, pravice in delokrog. Preden je bila država, so bile občine. Velike so naloge, ki jih ima občina izvrševati na gospodarskem, prosvetnem in zdravstvenem polju. Kjer ne zadostajo sile posameznikov, posega vmes občina s svojo večjo storilno sposobnostjo. Da more svoje naloge izvršiti, je občini po naravnem pravu zajamčena gotova mera samouprave. Čim večja je ta mera, tem bolje za občinarje.

Naš list je vedno v raztolmačenem smislu opredeljeval bistvo občine. Kar se posebej tiče naših občin v Sloveniji, smo vedno branili stališče, da so to zgodovinske tvorbe, nastale kot plod zgodovinskega razvoja razmer v našem ljudstvu. Zato naj bi se te tvorbe, kolikor le mogoče, tudi v bodoče zadržale. Prodrlo pa je stališče, ki je označeno s pridevkom: Velike občine. Redovito naj bi vsaka občina imela 3 tisoč prebivalcev. Ako se bo to načelo izvedlo, se bo v Sloveniji izvršila zelo velika sprememba, ki bo najgloblje segala v življenje našega ljudstva. Bodočnost bo pokazala, kakšne bodo posledice te spremembe in ali bodo »velike« občine uresničile vse tiste nade, ki se v nje stavijo.

Načrt zložitve občin je menda že po vseh srezih izgotovljen. Iz poročil, ki so bila objavljena po časnikih, se da razbrati, da so v tem oziru po raznih krajih obstojale različne želje, ki niso bile vse zadovoljene. V nekaterih srezih se je izvršila jako širokopotezna zložitve: število občin se je reduciralo (zmanjšalo) na eno tretjino, celo na eno četrtino prejšnjega števila. Nekaj pa moramo tukaj še enkrat poudariti, kar smo že velikokrat naglašali: zdru-

žitev občin naj ne zadene samo kmetskih občin, marveč naj zadene tudi malomestne in trške občine.

Ako se morajo kmetske občine podvreči določbi, da mora število prebivalcev nove občine znašati vsaj 3 tisoč ljudi, zakaj ne velja isto določilo za malomestne in trške občine? Enaka pravica za vse! Posamezni kraji na kmetih so ponekod jako razdaljeni drug od drugega in vendar se morajo združiti. Zakaj se ne bi malomestne in trške občine združile s svojimi okolici, od katerih jih ne loči nobeno razdalje? Prebivalstvo teh mest in trgov živi gospodarsko izključno od kmetov. Ako pa vlada med malim mestom, odnosno trgov in kmetskimi okoljem gospodarska skupnost, zakaj bi ne vladala tudi občinska skupnost?!

Kmetsko ljudstvo zahteva to skupnost, in sicer po pravici. Ako se bodo ohranile malomestne in trške občine, se bo ustvaril položaj, da bo okoli malega teritorija (ozemlja) mesta ali trga kot nekakega središča se razprostiralo ozemlje velike »okoljske« občine, kateri mesto ali trg ne bo občinsko središče. Še več. Zgodilo se bo tudi to, da bo velika okoliška občina, ki se bode razprostirala po celem ostalem ozemlju župnije in morda še tudi po drugih župnijah, morala v mestu ali trgu si zgraditi novo občinsko hišo, ker bo drugače prav težko najti primerne sedeže za občinski urad velike občine.

Načrti o zložitvi občin so se vposlali banski upravi. Kakšna odločitev bo tukaj padla, ne vemo. Tudi še ni določeno, do katerega termina naj se izvrši združitev občin. Kar pa se tiče občinskih volitev, je ministrski predsednik dr. Srškič napovedal, da se bodo vršile še v tem letu.

*

Pozivi in zatrjevanja brez jamstev.

Po vsem svetu odmeva poziv k miru. Temu pozivu je dal poseben poudarek predsednik Zedinjenih držav — Franklin Roosevelt s svojo mirovno spomenico, ki jo je poslal 16. maja vladam 54 držav, katere so zastopane na mirovni konferenci v Ženevi. V tej spomenici predlaga predsednik ameriških Zedinjenih držav, da naj vse države podpirajo Macdonaldov predlog

za odstranitev napadalnega orožja. To orožje je namreč mnogo močnejše kakor obrambno. Obmejne utrdbe, žične ovire, strelski jarki in sploh vsa obrambna sredstva niso več nepremagljiva v primeri z modernimi vojnimi letali, težko artiljerijo, tanki in strupenimi plini. Če se vse države sporazumno odrečejo posesti in uporabi takega orožja, potem bo vsak uspešen

napad na kakšno državo nemogoč. Za izvedbo Macdonaldovega načrta naj se čimprej sklene pogodba. Med tem naj nobena država ne poveča svoje oborožitve preko mej, ki jih določajo obstoječe pogodbe. Vse države naj sklenejo svečano končnoveljavno nenapadalno pogodbo, s katero naj se obvežejo, da ne bodo poslale preko svoje državne meje nobene, kakršne koli oborožene sile.

Rooseveltov proglas državam sveta, tudi sovjetski Rusiji, ima namen rešiti razorožitveno konferenco. Vsled nemške zahteve: ali se razorožijo vsi, ali pa se bo Nemčija oborožila do zob, je razorožitvena konferenca prišla v zelo napet in nevaren položaj. Ako pa se razbije razorožitvena konferenca, bo tudi onemogočena svetovna gospodarska konferenca. Brez te konference, tako sodi predsednik Roosevelt, pa je nemogoče gospodarsko ozdravljenje in obnovenje evropskih in drugih držav. Radi tega namena, kajpada tudi radi vsebine je bil Rooseveltov proglas povsod prijazno sprejet. Smatra se kot dokaz, da je Amerika stopila iz ozadja hladnega opazovalca evropskih razmer in težav ter da bo dejansko posegla vmes, da te razmere uredi ter težave odstrani. Bil li pa Rooseveltov proglas veliko bolj učinkovit, ako bi se med njegovimi predlogi tudi nahajale določbe o kaznih zoper rušilce miru, ki se ne obojavljajo rabiti orožje za rešitev svojih sporov s sosedom in jamstvo Amerike, da bo sodelovala pri izvrševanju teh kazni. Le na tak način bi bila zajamčena varnost posameznih držav in z njo mir.

Rooseveltov proglas je nedvomno vplival na izjavo, ki jo je naslednji dan dal kancler Hitler na seji nemškega državnega zbora v Berlinu. Ta seja je nudila sliko narodno-socialističnega zborovanja, kjer govori »Führer« in kjer je razprava, zlasti stvarno-kritična razprava izključena. Po Hitlerjevem govoru zastopniki posameznih strank niso imeli, ker niso smeli, stvarnih političnih govorov, marveč so podali samo kratke izjave. Nato pa so vsi skupaj — tudi socialni demokratje — glasovali za resolucijo, da državni zbor kot zastopstvo nemškega naroda odobrava izjavo državne vlade. Kar se tiče Hitlerjeve izjave, je bila polna zagotavljanj in zatrjevanj. Zagotovil je Hitler Francoze in Poljake, da noče ponemčiti nobenega Francoza in Poljaka. V tem zagotovitvi manjka ugotovitev, kako izvršujejo Nemci dolžnost narodno-manjšinskega varstva napram Slovanom, osobito napram Lu-